

POSTANOWIENIE

Dnia 17 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Wróbel

w sprawie z wniosku Izby Komorniczej w P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w P.
z udziałem zainteresowanej W. S.
o ubezpieczenie i składki,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 17 grudnia 2018 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 31 maja 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od skarżącego na rzecz organu rentowego kwotę
675 zł sześćset siedemdziesiąt pięć złotych) tytułem zwrotu
kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 listopada 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w P. stwierdził, że W. S. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu jako osoba wykonująca umowę o świadczenie usług dla Izby Komorniczej w P. w okresach od 7 do 8 grudnia 2012 r. i od 7 do 8 czerwca 2013 r., wskazując jednocześnie podstawę wymiaru składek na poszczególne ubezpieczenia. W ocenie organu rentowego W. S. w spornych okresach nie wykonywała umów o dzieło, gdyż z przedmiotu umów

oraz sposobu ich realizacji wynika, że zobowiązana była do starannego wykonywania powtarzalnych czynności faktycznych.

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła Izba Komornicza w P. podnosząc, że sporne umowy były faktycznie umowami o dzieło, a ocena tych umów przez ZUS została dokonana arbitralnie, bez rozważenia wszystkich okoliczności sprawy, w szczególności bez uwzględnienia specyfiki działania skarżącego i z naruszeniem zasady swobody umów.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w B. wyrokiem z dnia 10 października 2016 r. zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że W. S. nie podlega ubezpieczeniom wymienionym w tej decyzji i nie ma podstaw do wymierzenia składek w niej wskazanych (pkt 1) oraz zasądził od pozwanego na rzecz odwołującej Izby kwotę 1.200 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2).

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 31 maja 2017 r., sygn. akt III AUa [...], zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie oraz zasądził od Izby Komorniczej w P. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w P. kwotę 1.275 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za obie instancje.

Izba Komornicza w P. zaskarżyła powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną w całości. Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niezastosowanie, a mianowicie:

1. art. 65 § 2 k.c. przez jego niezastosowanie i pominięcie przez Sąd Apelacyjny analizy i oceny oświadczeń woli stron w celu ustalenia jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy;

2. art. 65 § 1 k.c. przez jego niezastosowanie i pominięcie przez Sąd Apelacyjny analizy i oceny okoliczności, w których została zawarta umowa;

3. art. 750 k.c. i art. 627 k.c. przez błędną wykładnię i przyjęcie, że skarżącego i zainteresowaną łączyła umowa o świadczenie usług, a nie umowa o dzieło;

4. art. 353¹ k.c. przez błędną wykładnię i przyjęcie, że umowa o dzieło łącząca skarżącego i zainteresowaną była sprzeczna z właściwością (naturą) stosunku.

Skarżąca wniosła o przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Mając na względzie powyższe, skarżąca wniosła o:

1. uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 31 maja 2017 r., sygn. akt III AUa [...], w całości i zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie apelacji organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 10 października 2016 r., sygn. akt VI U [...];

2. zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie przed sądem II instancji oraz kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych,

ewentualnie o:

uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 31 maja 2017 r., sygn. akt III AUa [...], w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania kasacyjnego.

Skarżąca uzasadniła, iż zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza zasady wykładni oświadczeń woli wynikające z art. 65 k.c., przez co Sąd Apelacyjny dokonał błędnej subsumpcji, prowadzącej do uznania, że skarżący i zainteresowana zawarły umowę zlecenia. Sąd Apelacyjny pominął większość argumentów i dowodów przedstawionych przez skarżącego w całym postępowaniu i arbitralnie uznał, że strony zawarły umowę zlecenia. Pominął przy tym całkowicie ocenę umowy pomiędzy skarżącym i zainteresowaną w aspekcie okoliczności, w których została zawarta, celu umowy i cech podmiotowych zainteresowanej.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz o zasądzenie od skarżącej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych. Ewentualnie, wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie od skarżącej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych. Zdaniem organu rentowego skarga jest niezasadna.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W odniesieniu do ustaleń faktycznych, wiążących w postępowaniu

kasacyjnym (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), Sąd odwoławczy przyjął, że oceniana umowa - z uwagi na sposób jej wykonywania - nie miała charakteru umowy o dzieło (umowy rezultatu), lecz była umową o świadczenie usług (umową starannego działania), czyli powodującą objęcie obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi. Taki sposób klasyfikacji umów „o dzieło” jest zgodny z prezentowaną w dotychczasowym orzecznictwie sądowym wykładnią przepisów określających zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym.

Skargi kasacyjnej nie można uznać za „oczywiście uzasadnioną”, bowiem zaskarżone nią orzeczenie Sądu drugiej instancji nie jest dotknięte brakami widocznymi „na pierwszy rzut oka”, bez potrzeby dokonywania głębszej analizy prawnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49 i z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107), a tylko taka przesłanka - w myśl art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. - warunkuje przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Skoro w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd odwoławczy wyjaśnił, dlaczego ocenianą umowę należy kwalifikować jako umowę o świadczenie usług (podlegającą obowiązkowi ubezpieczeń społecznych), a nie jako umowę o dzieło (niepodlegającą tym ubezpieczeniom), to zaskarżony wyrok poddaje się kontroli kasacyjnej, a więc z pewnością nie został wydany z „oczywistym” naruszeniem art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

Dodatkowo trzeba przypomnieć za wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2014 r., II UK 454/13 (LEX nr 1495840), że Zakład Ubezpieczeń Społecznych, który stwierdza podleganie ubezpieczeniu społecznemu, może - bez względu na nazwę umowy i jej postanowienia wskazujące na charakter stosunku prawnego, którym strony zamierzały się poddać - ustalić rzeczywisty jego charakter i istniejący tytuł ubezpieczenia. Ustalenie, że między stronami umowy o dzieło zachodzą stosunki polegające na wykonywaniu za wynagrodzeniem usług odpowiadających umowom nazwanym, zdefiniowanym w art. 734 i 758 k.c. lub właściwych umowom, do których - stosownie do art. 750 k.c. - stosuje się przepisy o zleceniu, nakazuje wydanie decyzji na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3 z zastosowaniem art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 13 pkt 2 ustawy systemowej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19

kwietnia 2018 r., II UK 315/17, LEX nr 2488070).

Odnosząc się zaś do zakresu swobody kontraktowej stron przy ukształtowaniu stosunku prawnego jako umowy o dzieło lub umowy o świadczenie usług, należy uwzględnić, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się jednolicie, iż zgodnie z art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą - co do zasady - ułożyć stosunek prawny według swojego uznania. Swoboda stron przy zawieraniu umów nie jest jednak nieograniczona, gdyż jej granice stanowią właściwość (natura) stosunku prawnego, ustawa oraz zasady współżycia społecznego. Oznacza to, że strony są zobligowane do przestrzegania zasadniczych elementów stosunku zobowiązaniowego, czyli jego części składowych, które decydują o istocie tworzonego węzła prawnego. Zasadam wykładni określonym w art. 65 § 2 k.c. podlega także kwalifikacja prawna umowy wyrażona w nadanej jej przez strony nazwie. Nie ma ona jednak charakteru przesądzającego, gdyż decydująca jest rzeczywista istota umowy determinowana jej treścią, zgodnym zamiarem stron i celem umowy, a nie jej nazwa, która niejednokrotnie może nie oddawać natury łączącego strony stosunku prawnego. Inaczej rzecz ujmując, skoro wola stron nie może zmieniać ustawy, to strony nie mogą nazwać umową o dzieło zobowiązania, którego przedmiotem nie jest dzieło w rozumieniu art. 627 k.c. Okoliczność, że strony umowy określiły łączący je stosunek prawny jako umowę o dzieło, eksponując w ten sposób jej charakter, nie jest zatem elementem decydującym samodzielnie o rodzaju zobowiązania, które ostatecznie - z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy - określa sąd (por. np. wyroki z dnia 26 marca 2013 r., II UK 201/12, LEX nr 1618766 oraz z dnia 21 marca 2013 r., III CSK 216/12, LEX nr 1324298 i powołane w tym ostatnim orzeczenia).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.